

ja a la ratlla de Tortosa).

També es documenta ja a l'Edat Mj., i fins de més antic, la font de la Càrrova, que no tinc cap raó per dubtar que fos dins el mateix paratge. 1149: «Impos-
ta --- de Fonte de Alcharrova --- et dono duos *carravos* quibus sit licitum piscandi» (MiretS., *TemplH*, p. 62, n. 5). 1156: Ramon Bg. iv, concedí als Hospitalers tres molins en te. d'Alguaire i la font d'Alcharova [err. *Aleharova*] amb facultat de conduir l'aigua on volguessin (explica MiretS., *TemplH*, p. 72); però no creguéssim que fos a Alguaire, sinó a Amposta; car, parlant del seu aprofitament, el mateix Miret extracta d'un doc. de 1189 que les «aigues de la font de Carrova [err. *Carrovia*] corrien per una sèquia feta en temps dels sarraïns; i els Hospitalers d'Amposta la repararen per no danyar els habitants de Tortosa (ibid., p. 112). I la Font de la Carrova figura en el procés de límits de 1313 entre, Amposta i Tortosa (que A. Curto llegeix a l'Arxiu Municipal d'aquesta ciutat).

Com a veïnat crec que en parla també el tortosí Vergés i Paulí (*Espurnes de la Llar* v, 93), en explicar *carraver* 'arraig d'una mena de barca'; i n'hi ha força notícies directes recollides per Morera (*GGC, Tarag.*): des del Pla de les Sitges (te. Tortosa) es veu Ebre avall fins més enllà de les torres de la Suda d'Amposta, *Carrova* i Camp-redó (p. 703). Es creu que «junt amb una cadena de fustes amarrada a les Torres de la Càrrova i Camp-redó servia per tancar el pas pel riu a esquadres enemigues; segons un ms. de l'erudit tortosí Abril (n. 36) aquest les hi havia vistes encara empotrades a la muralla a mitjans S. XIX. D'altra banda la Torre de la Càrrova junt amb la de Camp-redó, davant per davant a la vora esquerra del riu, servia per a la «*carrava* o barca de pas, per mitjà d'una gúmena de banda a banda, empesa pel corrent del riu» (pp. 689 i 704): com ho he vist practicar el 1923, a Móra i altres pobles de la Ribera (cf. *BDC* ix, 65).

En definitiva tenint en compte la pronúncia predominant avui *karóba*, amb *ó*, m'inclino a creure que no es tracta d'una accentuació alterada; hi deu haver hagut (com hem anant comprovant en altres problemes semblants: art. *Ceuró*, *Montescot*, *Carlet* etc.) la concurrència de dos llocs veïns de nom malt semblant i d'etimologia diferent. A) Com a nom de la barca de pas i de la torre on l'amarraven, serà realment CARÀ-BUS/-BA, comprovat per la grafia *Carrava* en 1562, i pels fets constatats. B) A l'horta d'aquesta pagesia abunden els garrofers, i la producció de garrofa, àr. *ḥarrâba*; de fet, diu un doc. del Cart. de Poblet relatiu a aquests llocs, any 1164: «5 olivares et una *carravera* iuxta ortum», amb afrontacions de llocs entorn de Tortosa (§ 199, p. 119.22), entre elles (lín. 18) «orta Ospitalis».

ETIM. La torre (i d'aquesta, el veïnat), prengué, doncs, nom de *carrava* 'barca de pas', derivat del nom grecollatí CARĀBUS, nom d'una mena de bot o barca, sobre el qual es veurà l'art. *caro* del *DECat* II, 581. Femení extret del masculí que en cat. es presenta evolucionat en les formes *càreu* i *caro*. Del femení donem allà dades en la forma *càrava*, a. 1413, i després 60

(amb *rr* secundària, per infl. de *carro* i derivats) *càrrava* com a barca de pescar, a. 1313 i 1345. Tal com en el masculí *caro*, en el femení s'ha labialitzat la *a* postònica, però encara ho trobem amb *a* en el citat doc. de 1562, i amb *-r-* simple en el de 1156. En el de 1169 figura *càrravos* masculí com a barca de pesca, citada justament en connexió amb la Font de Alcharrova.

Tractant-se d'una font, i induïts per l'article *Al-*també es podria pensar en un derivat de l'arrel àr. *qārab* 'omplir d'aigua, fer l'abeurada', en una variant *qirāba*, i al Marroc *qarrāb* «porteur d'eau» i *qarba* «outre pour l'eau» (Dombay: Dozy II, 323 2f; Ferré, 49; Harrell, 447); però ho descarto perquè la base lexical està molt més comprovada en el nom de la barca, i la relació amb el nom de la torre i de la barca de pas està ben demostrada; així mateix tenim *carravos*, documentat com a nom de la barca pel document de 1149; i les dues variants servirien tant per pescar com per a la barca de pas.

No és un NL isolat; car també trobem un *Rabal Carroba* en el *Rept.* de Mallorca, entre els del terme d'Inca (*BDLC* xiv, 144). I d'aquí, almenys en part predominant, ha de venir el derivat *Carrover* (infra): en tot cas el de la *Vall del Carrover* de Prats de Comte, lloc llunyà dels transports en barca. El nom de la Font de la Carrova, tan repetida en la documentació, pot venir, en part, de la citada arrel aràbiga, afegint-s'hi el nom dels garrofers adjacents, i sumant-s'hi el de la barca i la torre, provinent de CARĀBUS.

DERIV. *Carraver* es deia allà segons Vergés, per a l'arraig d'aqueixes barques, mot que ens és conegut també per altres fonts en aquesta comarca. Una *Vall del Carrover*, prop de Prat de Comte i d'Horta de St. Joan consta dos cops en un doc. cat. de 1346, extret d'un del 3r. quart del S. XIII (*BABL* xi, 47). *Carrové(r)* és un veïnat de 10 cases a 1 k. de Sta. Bàrbara (*GGC*, 765), aquest potser nom d'aplicació secundària perquè Sta. Bàrbara és lluny de l'Ebre, uns 5 k. al SO. de *La Càrrova*. *Carrobella* és una de les superfícies estanyades, en el delta de l'Ebre, a on van a pescar els pescadors de Tortosa i Amposta (vegeu-ne llista, a *GGC*, p. 709): potser, doncs, dim. de *càrrova*, per alguna de petita que hi tindrien habitualment; o bé resulta del canvi morisc de *-eira* en *-eila* en el derivat mossàrab *Carroveira*, que figura en el *Rept.* de València com nom d'un molí a la costa de Morvedre (vall de *Sagó*) si bé s'ha llegit només *Carrovira* en l'ed. Bofarull, p. 499.

De CARĀBUS, i cat. ant. *càreu*, és derivat el nom de la gran platja i veïnat *La Caravera*, adjacent a Lloret de Mar en direcció a Blanes (*DECat* II, 582a22). I n'hi hauria un duplicat, almenys uns 12 k. més a l'O., prop de Pineda, on uns docs. del S. XIII citen un «camí de *Caravera*» (*Cart.* de Roca-rossa, §§ 138 i 141).

CARRUANA

Carruana, nom de diverses partides de Castelló de la Plana, Sant Mateu del Maestrat (Baix Maestrat), Bètera (Camp de Llíria) i Canet de Berenguer (Camp de Morvedre) recollides per JCor. en les enquestes